

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

کاهش نسبت مطالبات غیر جاری توام با افزایش حجم این مطالبات در نیمه نخست ۱۳۹۶

با توجه به آمارهای اخیر اعلام شده توسط بانک مرکزی، این مطلب درصدد روشن کردن وضعیت مطالبات غیرجاری در کشور از طریق بررسی روند تغییرات حجم این مطالبات و همچنین نسبت مطالبات غیرجاری به تسهیلات است. به منظور ارزیابی وضعیت ایران با سایر کشورهای جهان، نسبت این مطالبات در ایران با برخی از کشورها بر اساس آمار صندوق بین‌المللی پول مربوط به فصل چهارم ۲۰۱۶، نیز مقایسه شده است.

معاونت بررسی های اقتصادی

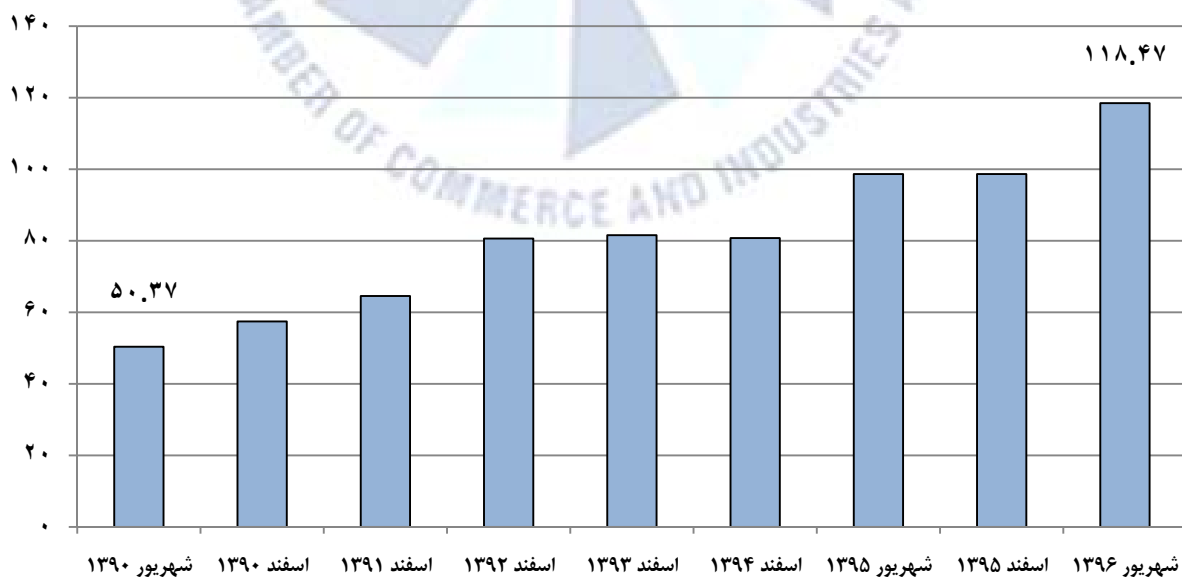
یکی از پیامدهای منفی تامین مالی فعالیتهای اقتصادی توسط نظام بانکی کشور، ایجاد مطالبات غیرجاری (NPL)^۱ است. مطالبات غیرجاری به سه گروه مطالبات سررسید گذشته تا شش ماه بعد از سررسید شدن، مطالبات معوق که بین شش تا هشت ماه از تاریخ اولین سررسید آنها گذشته باشد و مطالبات مشکوک الوصول که بیش از هشت ماه از زمان اولین سررسید آنها گذشته باشد، طبقه بندی می شوند.

با توجه به لزوم توسعه تامین مالی متناسب با روند رشد و توسعه اقتصادی کشورها، نظارت دقیق بر میزان مطالبات غیرجاری به ویژه مطالبات مشکوک الوصول و نسبت مطالبات غیرجاری به کل تسهیلات، از موضوعات مهم نظام بانکی است که در صورت عملکرد درست آن، از ایجاد اختلال و هزینه های بالا (در مواقعی غیر قابل جبران) بر نظام بانکی و اقتصاد جلوگیری خواهد شد.

نمودارهای (۱) و (۲) روند تغییر میزان مطالبات غیرجاری و نسبت این مطالبات به کل تسهیلات را نشان می دهد. داده های مربوط به این نمودارها بر اساس آمارهای رسمی منتشر شده بانک مرکزی و همچنین اظهارات قائم مقام این بانک است. آقای دکتر کمیجانی قائم مقام بانک مرکزی در دهمین همایش دو سالانه اقتصاد اسلامی و اقتصاد ایران در ۱۵ آبان ۱۳۹۶، عنوان کردند که نسبت مطالبات غیرجاری بانکها در پایان شهریور ماه سال ۱۳۹۶ برابر با ۱۱.۱ درصد است. همچنین ایشان در سخنرانی دیگری در بیست و هفتمین همایش سالانه سیاست های پولی و ارزی تیر ماه ۱۳۹۶ نیز عنوان کردند که حدود ۶۰ درصد از مطالبات غیرجاری نظام بانکی را مطالبات مشکوک الوصول تشکیل می دهد که امیدی به دریافت آنها نیست.

بررسی ها نشان می دهد که از سال ۱۳۹۰ الی شهریور ۱۳۹۶ میزان مطالبات غیرجاری و نسبت آن به کل تسهیلات بانکی دچار تغییراتی شده است.

نمودار ۱- روند تغییر حجم مطالبات غیرجاری بانکها، شهریور ۱۳۹۶- شهریور ۱۳۹۰، هزار میلیارد تومان

منبع داده ها: بانک مرکزی

^۱ Non-performing Loans, NPL

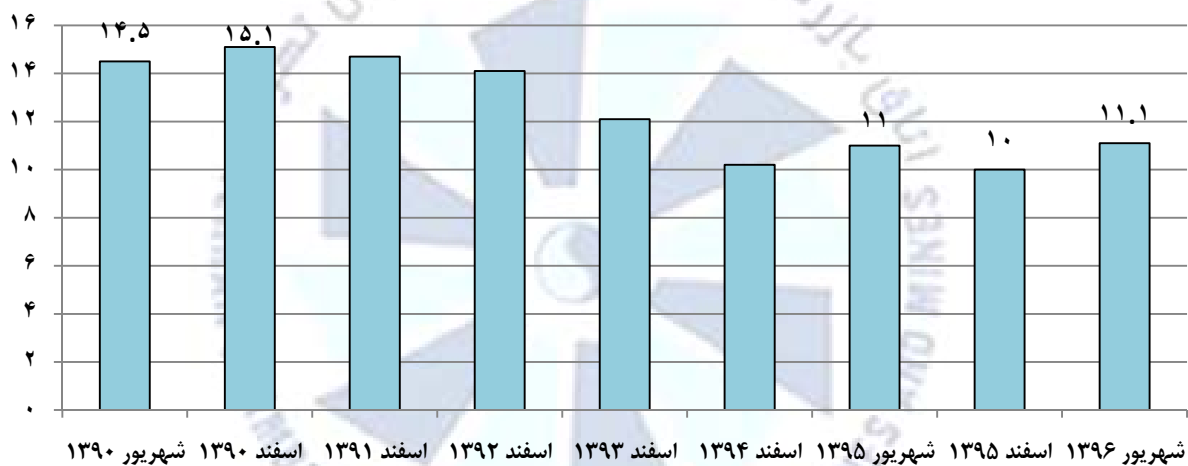
معاونت بررسی های اقتصادی

حجم مطالبات غیرجاری از ۵۰.۴ هزار میلیارد تومان در شهریور سال ۱۳۹۰ به ۱۱۸.۵ هزار میلیارد تومان در شهریور ۱۳۹۶ افزایش یافته که به معنی ۲.۴ برابر شدن آن است. حجم مطالبات غیر جاری در شهریور ۱۳۹۶ در مقایسه با شهریور ۱۳۹۵ با رشد ۲۰.۱ درصدی همراه بوده است.

با اعمال نسبت ۶۰ درصد برای سهم مطالبات مشکوک‌الوصول از کل مطالبات غیر جاری، حجم این طبقه از مطالبات غیرجاری در شهریور ۱۳۹۶ حدود ۷۱ هزار میلیارد تومان برآورد می‌گردد.

طی دوره مورد بررسی شهریور ۱۳۹۰ الی شهریور ۱۳۹۶، مانده کل تسهیلات بانکی هم حدود ۳.۱ برابر شده و در شهریور ۱۳۹۶ به ۱۰۶۷ هزار میلیارد تومان رسیده است. بیش‌ی گرفتن سرعت رشد تسهیلات از رشد مطالبات غیر جاری، منجر به کاهش نسبت مطالبات غیر جاری به تسهیلات شده است. در بازه زمانی شهریور ۱۳۹۰ تا شهریور ۱۳۹۶، نسبت مطالبات غیرجاری به کل تسهیلات با ۳.۴ واحد درصد کاهش از ۱۴.۵ درصد به ۱۱.۱ درصد، تنزل داشته و بهبود یافته است.

نمودار ۲- روند تغییر نسبت مطالبات غیرجاری به مانده تسهیلات (درصد)

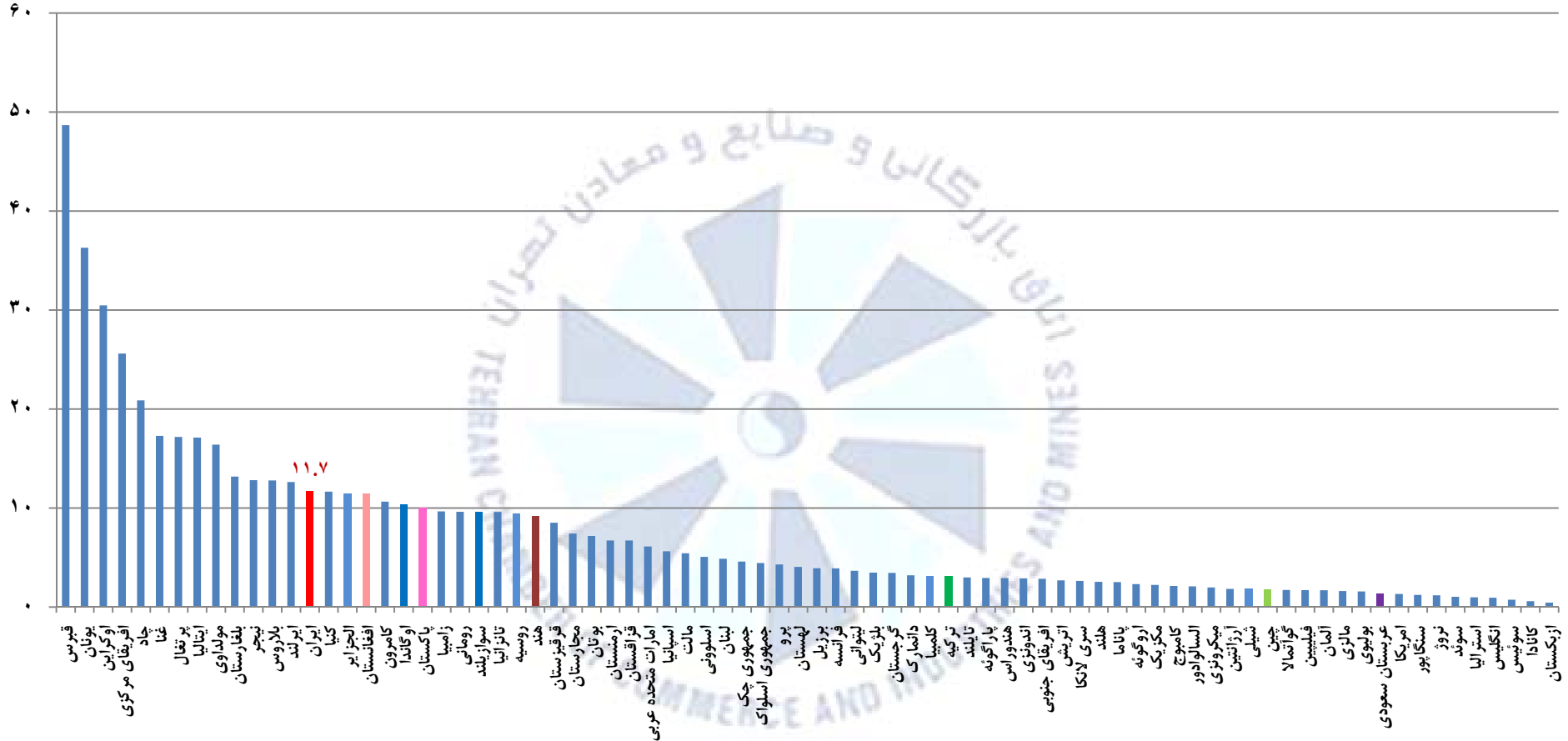
منبع داده‌ها: بانک مرکزی

با استفاده از آمار صندوق بین‌المللی پول، آخرین داده‌های مربوط به سال ۲۰۱۶ و یا یکی از مقاطع این سال (عمدتاً فصل چهارم) در مورد نسبت مطالبات غیر جاری به ناخالص تسهیلات مربوط به ۷۹ کشور جهان استخراج شده و در نمودار (۳) ترسیم شده است. چنانچه فصل سوم ۱۳۹۵ ایران را مشابه فصل چهارم ۲۰۱۶ در نظر بگیریم در این صورت نزدیک‌ترین کشور به رقم ۱۱.۷ نسبت مطالبات غیر جاری ایران، کنیا است.

نسبت مطالبات غیر جاری کشورهای پاکستان و افغانستان در فصل چهارم ۲۰۱۶ به ترتیب برابر با ۱۰.۱ و ۱۱.۴ بوده که از ایران کمتر است. همچنین این نسبت برای کشورهای هند، ترکیه، چین و عربستان سعودی نیز به ترتیب معادل ۹.۲، ۳.۱، ۱.۷ و ۱.۴ گزارش شده که به مراتب پایین‌تر از رقم ایران است. در میان کشورهای اروپایی نسبت مطالبات غیر جاری کشورهای یونان (۳۶.۳٪)، پرتغال (۱۷.۲٪)، ایتالیا (۱۷.۱٪) و ایرلند (۱۲.۶٪) از ایران بالاتر است.

نمودار ۳- نسبت مطالبات غیر جاری به ناخالص تسهیلات بانکی برخی از کشورها در فصل چهارم ۲۰۱۶- درصد

منبع داده‌ها: صندوق بین المللی پول